

bijlage

Opvolging motie van leden Bouchallikh en Kathmann
betreffende aanbevelingsalgoritmes en verslavend
ontwerp van online diensten

Brief	Verzamelbrief Digitalisering december 2023
Bijlagennummer	3
Ons kenmerk	2023-0000776163

In het debat met de vaste commissie voor Digitale Zaken van 14 juni jl. is de motie van de leden Bouchallikh (GL) en Kathmann (PvdA) aangenomen, waarin de regering wordt verzocht zich in Europees verband sterk te maken voor de wettelijke aanpak van aanbevelingsalgoritmes en verslavend ontwerp van onlinediensten, met name sociale media platforms. Deze motie voer ik, mede namens, de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) uit. Het eerste deel van de motie wordt uitgevoerd door middel van de digitaledienstenverordening (de Digital Services Act, hierna: DSA). Het tweede deel van de motie voer ik uit door samen met de minister van EZK aan de Europese Commissie (hierna: de Commissie) te vragen om het verslavend ontwerp van onlinediensten aan te pakken.

Digital Services Act

De DSA, die op 16 november 2022 in werking is getreden, reguleert online tussenhandeldiensten, waaronder online platforms, en regelt het toezicht daarop. De algemene verplichtingen in de DSA gaan vanaf 17 februari 2024 voor alle partijen gelden. De Nederlandse Uitvoeringswet digitaledienstenverordening is momenteel in de maak. Zeer grote online platforms, zoals TikTok, Instagram en YouTube, moeten sinds 25 augustus jl. al aan de DSA voldoen.

De DSA stelt in de artikelen 27 en 38 voorwaarden aan het gebruik van aanbevelingsalgoritmes. Op grond van artikel 38 moeten zeer grote online platforms en zoekmachines – zoals TikTok, Instagram en YouTube – hun gebruikers ten minste één optie aanbieden waarmee ze de dienst kunnen gebruiken zonder dat die dienst gebruik maakt van profilering voor het doen van aanbevelingen. Gebruikers van deze platformen en zoekmachines krijgen dus de mogelijkheid om dit soort gepersonaliseerde aanbevelingssystemen uit te zetten en in plaats daarvan gebruik te maken van een aanbevelingssysteem dat niet gebaseerd is op profilering. Dit is een belangrijke waarborg voor gebruikers. Zeer grote online platforms en zoekmachines zullen dan een andere manier moeten aanbieden voor het ordenen van de informatie die zij toegankelijk maken of verspreiden.

Op grond van artikel 27 moeten alle online platforms – dus niet alleen de allergrootste - bovendien transparant zijn over de belangrijkste parameters die in hun aanbevelingssystemen worden gebruikt. Tevens dienen zij transparant te zijn over eventuele opties voor afnemers van de dienst om deze parameters te

wijzigen of te beïnvloeden. Als gebruikers de mogelijkheid hebben om het aanbevelingssysteem aan te passen, dan moet die functionaliteit makkelijk toegankelijk zijn.

De DSA is sinds 25 augustus jl. van toepassing op zeer grote online platforms en zeer grote online zoekmachines. Het toezicht op de naleving van de DSA door zeer grote online platforms en zeer grote zoekmachines, inclusief artikel 38 ligt primair bij de Commissie. Het is duidelijk uit verschillende bronnen, waaronder gesprekken met de Commissie en openbare uitspraken van Commissaris Breton, dat de Commissie actief toezicht houdt op de naleving van de DSA door zeer grote online platforms. Het toezicht op artikel 27 ligt bij de nationale toezichthouders. Het voornemen is om de ACM daarvoor aan te wijzen.

De DSA verplicht daarnaast de zeer grote online platforms en zeer grote online zoekmachines om de zogenaamde systeemrisico's die voortvloeien uit het ontwerp of uit de werking van hun dienst en de daaraan verbonden systemen – met inbegrip van algoritmische systemen – te identificeren en beperken (artikel 34 en 35). De verspreiding van desinformatie, onlinehaat en bedreigingen, al dan niet via algoritmes, kunnen dergelijk systeemrisico's vormen. Als grote sociale media platforms vaststellen dat hun dienst vatbaar is voor dit soort risico's, dan moeten ze die risico's beperken, bijvoorbeeld door het aanpassen van hun algoritmische systemen, met inbegrip van aanbevelingssystemen.

Relevant zijn ook de regels over reclame in de DSA. Aanbieders van onlineplatforms mogen geen reclame tonen op hun interface op basis van profilering met gebruikmaking van bijzondere persoonsgegevens of persoonsgegevens van minderjarige gebruikers.

Met deze bepalingen wordt mijns inziens het doel van de motie bereikt. Het is van belang om nu eerst het effect van de DSA en de evaluatie daarvan door de Commissie af te wachten voordat nieuwe wetgeving op EU-niveau wordt overwogen. Vanzelfsprekend zal ik de komende tijd kritisch volgen op welke wijze (zeer grote online) platforms invulling (gaan) geven aan deze verplichtingen uit de DSA en hoe daarop toezicht wordt gehouden. Verder heeft Nederland de Slovaakse non-paper mede ondertekend, waarin wordt gepleit voor regelmatig overleg tussen de Commissie, lidstaten en sociale mediaplatforms. Hiermee pleiten wij ook vanuit Nederland voor meer informatie-uitwisseling en coördinatie.

Verslavende elementen sociale media platforms

De Commissie onderzoekt momenteel of de huidige regels consumenten ook online voldoende beschermen ("fitness check"). Afgelopen zomer heeft de minister van EZK in dit kader aan de Commissie gevraagd om met name kwetsbare consumenten, zoals kinderen, beter te beschermen tegen bepaalde schadelijke online handelspraktijken rondom in-app en in-game aankopen. Zo heeft zij voorgesteld dat loot boxes onder alle omstandigheden te kwalificeren als een oneerlijke handelspraktijk. Hierover is uw Kamer op 28 juni jl. in de Nederlandse consumentenagenda geïnformeerd¹.

¹ [Kamerbrief Nederlandse consumentenagenda | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Naast bovenstaande punten dient ook het verslavend ontwerp van onlinediensten te worden aangepakt. Ik breng dit samen met de minister van EZK bij de Commissie onder de aandacht. De juiste plek hiervoor binnen de Europese wetgeving zal door de Commissie moeten worden gezien. Hiermee geeft het kabinet uitvoering aan dit deel van de motie.

Ik blijf me inzetten om ervoor te zorgen dat de belangen van burgers worden beschermd op het gebied van digitale diensten en sociale media platforms.